

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Pause Giant AI Experiments: An Open Letter March 22, 2023. <https://futureoflife.org/open-letter/pause-giant-ai-experiments/>
3. Бахтін М. М. До філософії вчинку / переклад А. В. Фурмана. Психологія і суспільство. 2019. № 1. С. 5–34.

Ключові слова: аргументація, апелюючий аргумент, ad verecundiam, вчинок, принцип відповідальності, одиничне, особливе, загальне.

Key words: argumentation, appealing argument, ad verecundiam, act, principle of responsibility, single, special, general.

КОТОВСЬКА АНАСТАСІЯ ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри філософії*

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НЕВІГЛАСТВА В ЕПОХУ ТОТАЛЬНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Інформаційна епоха почалася у другій половині XX століття і характеризується, крім інших ознак, доступом до необмеженої кількості інформації з допомогою технологій Інтернет.

Згідно з новим цифровим звітом Global Statshot за квітень 2023 року, опублікованому у співпраці з We Are Social та Hootsuite понад 5 мільярдів людей у всьому світі зараз користуються Інтернетом [1].

Загалом у світі на даний момент проживає близько 8 мільярда людей, що означає, що близько 64 % населення планети має необмежений доступ до пошуку, використання та, головне, публікації матеріалів у всесвітній мережі. Пошукові системи мають регіональний характер та алгоритми їх видачі можуть бути «відкориговані» працівниками корпорації за (або без) вказівкою зацікавлених осіб. Прикладом такої корекції стали результати видачі інформації про війну Росії проти України в 2022 році пошуковою системою компанії Яндекс, штаб-квартира якої знаходиться в РФ.

В даному випадку це стає лише однією з можливостей щодо розповсюдження невігластва. Залежно від поставлених цілей зацікавлених осіб такою пропагандою точок зору можуть займатись як цілі інституції, так і окремі особи. Проблема маніпулювання свідомістю стає із цифровізацією більш наявною. Так окремим прикладом може стати черга скандальних судових процесів, спочатку актора Джонні Деппа до Ембер Хьорд щодо дифамації (публічне поширення дійсних або вигаданих відомостей, які принижують честь, гідність і ділову репутацію громадянина чи організації [6]), а зараз й судовий процес над колишнім президентом Сполучених Штатів Америка – Дональдом Трампом. Якщо в першому випадку існували конкретні дії однієї особи у вигляді розповсюдження хибної інформації та нанесення шкоди репутації то у іншому випадку кримінальне провадження стосується навпаки укриванню інформації, яка б могла

повпливати на результати виборів під час агітації виборців президента США у 2015–2017 роках.

Таким чином ми можемо зробити висновок, що невігластво може працювати в обидва боки – ставати вірою у несправжнє та незнанням істини.

Філософія розглядає незнання з позитивної точки зору, як вхід до знань. Античні філософи розглядали проблему невігластва як найбільше зло але й стимул до отримання нових знань. За словами Платона: «Мое обмежене знання походить від мого незнання» [3]. Проте Платон також переказує слова Сократа, що «існує лише одне добро – знання, і лише одне зло – незнання». Цим він підкреслює значення уникання позиції незнання щодо розуміння світу. Зі свого боку, Арістотель зауважує, що «незнаючий стверджує, а мудрий сумнівається і розмірковує» [4]. Це означає, що мудра людина не квапиться з висновками, а усвідомлює обмеженості свого знання, зіштовхуючись з величезними проблемами Всесвіту. Саме тому вчений незнаючий може вказувати на обережне ставлення мудреця, який розуміє, що природні обмеження знань існують і мають велике значення.

Невігластво як сучасна соціальна проблема знов набула популярності у дослідників у 90 х роках ХХ століття. Одним з перших дослідників став професор Стенфордського університету проф. Роберт Ніл Проктор. У своїй книзі «Агнотологія: створення та усунення невігластва» він зазначає: «Хоча для більшості речей це (невігластво – прим. Автора) не має великого значення, як, наприклад, температура кипіння ртуті, у важливих політичних чи філософських питаннях люди, як правило, спираються на віру, традиції чи пропаганду більше, ніж на раціональне знання» [2].

Професор Проктор виявив, що невігластво поширюється, коли, по-перше, багато людей не розуміють якоїсь концепції чи факту і, по-друге, коли групи з особливими інтересами – комерційні компанії чи політичні угруповання – навмисно створюють плутанину навколо певної проблеми. В своїх роботах він погоджується із Сократом, який вважав незнання загальним злом, яке породжує різноманітні інші злочини та моральні проблеми [5].

Окремої уваги у сучасному світі стає й ризик швидкого розповсюдження невірної інформації через соціальні мережі. Неологізм «фейк» набув особливого значення під час розповсюдження інформації щодо війни РФ проти України. Так, користувачі мереж розповсюджували відеоматеріали, швидко вони ставали найбільш популярними та викликали хвилі обурення або гнів населення, та після аналізу подібних матеріалів через метадані або на додаткову обробку зображення виявилось, що воно не співпадає з заявленою інформацією щодо обставин його зйомки або взагалі зроблено штучно. А із запуском штучних інтелектів які генерують фото, відео або текстовий контент за запитом користувача, розповсюдження подібної невірної інформації стане додатковим полем ризику для людства.

Сучасні правові системи ж виявились ще не готовими для подібних викликів. Наразі існують лише окремі нормативно-правові акти що

регулюють деякі аспекти розповсюдження інформації та її доказовості, але швидкість розповсюдження подібної інформації та емоції суспільства що вона викликає набагато більша ніж швидкість реакції або перевірки такої інформації компетентними органами. Власники ж корпорацій женуться не за якістю контенту або за її правдивістю, а за увагою аудиторії та налаштовують алгоритми видачі контенту користувачам за інтересами або реакціями не беручи до уваги її дійсність.

Роблячи висновки з переліченого ми можемо дійти думки, що розробка нових алгоритмів перевірки, розробка механізмів стримування та покарання, а також завчасної реакції на розповсюдження хибної інформації є актуальною проблемою сьогодення, а невігластво стає на найближчі часи наймасовішою проблемою людства, що потребує окремої уваги правознавців, соціологів та філософів.

Список використаних джерел:

1. Digital 2023 April Global Statshot Report // Datareportal, 23 kvitnia 2023. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2023-april-global-statshot>
2. Robert N. Proctor and Londa Schiebinger, eds., *Agnotology: The Making and Unmaking of Ignorance* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2008).
3. Історія філософії : [енциклопедія] / укладач та головн. науковий редактор О. О. Грицанов. – Мінськ, 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: yanko.lib.ru.
4. Платон. Бенкет [Текст] / Платон; пер. з давньогр. і коментарі Уляни Головач. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2005. – 178 с.
5. Шаповал В. М. Філософія права. Частина I. Історія філософсько-правових вчень : [навч. вид.: лекції з історії філософії права] / В. М. Шаповал. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. – 156 с.
6. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемчученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. Енцикл.», 1998. Т. 2: Д – Й. – 1999. – 744 с.

Ключові слова: невігластво, пропаганда, агнотологія, інформаційна війна, пропагандистський вплив, філософія права.

Key words: ignorance, propaganda, agnotology, information war, propaganda influence, philosophy of law.

САЄНКО ЛІЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри філософії*

ЗМІНА ПАРАДИГМ АЛХІМІЇ

Сам термін «зміна парадигм» (переклад англійського терміну paradigm shift), був вперше введений у 1962 році у книзі «Структура наукових революцій» [2], автором якої був історик науки Томас Кун (1962 р.). Цей термін він застосував для опису зміни базових посилок

ЗМІСТ

Привітальне слово президента Національного університету «Одеська юридична академія» С. В. Ківалова	3

СЕКЦІЯ 1

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Смазнова Ірина Сергіївна Філософія медійних практик	8
Єременко Олександр Михайлович Обґрунтування стратегії ненасильницького спротиву тиранії у творчості Етьєна ля Боссі	12
Воронянський Олександр Володимирович, Моїсєєва Наталія Іванівна Проблема верховенства права в контексті політичної конкуренції	15
Сумарокова Людмила Миколаївна Про шляхи вдосконалення сучасних теорій аргументації	18
Капустіна Надія Борисівна «Тролінг» у системі інтернет-комунікації: аналіз явища	22
Шамша Ігор Володимирович Дух і душа людини в сучасних медійних практиках	25
Токар Людмила Вікторівна Вчинок як аргумент	28
Котовська Анастасія Вікторівна Розповсюдження невігластва в епоху тотальної цифровізації	31
Саєнко Лілія Володимирівна Зміна парадигм алхімії	33

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович Юридична антропологія в міжнародно-правовому вимірі	38
Дудченко Валентина Віталіївна Універсалізація сучасного права	41
Крижановський Анатолій Федорович Сакральність сучасної держави (від наративу до концепту)	44
Мельничук Ольга Степанівна Класичні принципи у методології юриспруденції	47